

Migráció a mai Magyarországon

BEVEZETÉS

Sik Endre

az MTA doktora, TÁRKI
sik@tarki.hu

Mivel a következő összeállításban szereplő rövid tanulmányok nemesen egyszerű gondolatmenete, jól megfogalmazott állításai, friss adatai és óvatos következtetései nem igényelnek hosszas felvezetést, az alábbiakban két olyan kérdéskör felvillantására teszek kísérletet, amelyeket nem vagy alig érintettek a hét tanulmány szerzői, de amelyek elősegíthetik a válogatás céljának elérését, vagyis, hogy az érdeklődő olvasó a lehető legjobb áttekintést kapja a mai Magyarország migrációs jelenségeinek megértéséhez. E két kérdéskör: azon jelenségek áttekintése, amelyek fontosak lennének a migrációs folyamatok teljesebb elemzéséhez, illetve a migráció mérésének sajátos problémái.

*Ami a válogatásban benne van,
s ami benne lehetett volna*

A válogatásban szereplő hét írás a migrációs folyamatok megismerésére alkalmas egyszerű logikát követ: előbb megágyazunk a megszerzendő tudásnak azzal, hogy áttekintjük a mai migrációs folyamatok kialakulásának történetét, illetve rápillantunk azon hazai és európai jogi, politikai és közpolitikai keretekre, valamint szociológiai környezetre, amelyekbe ágyazottan a migrációs folyamatok zajlanak

(Tóth Judit, illetve Simonovits Bori és Szalai Boglárka művei). Ezután a kintől befelé, majd a bentől kifelé irányuló (de természetesen egymással szervesen összefüggő, s egyformán fontos) migrációs folyamatokat vizsgáljuk. Mivel a szabályozás, a mérés és a folyamatok társadalmi és gazdasági kísérőjelenségei és következményei nagyon eltérők, ezért külön elemezzük a Magyarországra a kvázi-diaszpórából, illetve a Nagyvilágból irányuló migráció jelenségét (Gödrö Irén és Várhalmi Zoltán művei). Végezetül, de nem utolsósorban, bemutatjuk a potenciálistól a megvalósultig, illetve az általánostól a specifikusig haladva a kifelé irányuló migráció folyamatait (Nyíró Zsanna, Hárs Ágnes, valamint Girasek Edmond és társai tanulmányai).

Az olvasónak jó tudnia azonban, hogy a fenti tanulmányok minden kiválóságuk ellenére sem tartalmazzák a migráció folyamatainak megértéséhez szükséges dimenzióik mindegyikét. Mint azt a hivatkozásokban felsorolt három e-tankönyvben szereplő tanulmányok sejtetik, ehhez olyan írásokra is szükség lett volna, mint

- a migráció kultúrájáról (ennek etnikai, regionális és öntörvényű változatairól) szóló tanulmányok;

- olyan írások, amelyek a migráció elemzésére mindig leleselkedő módszertani nacionalizmus ellen jobban felvérteztek az olvasót azért, hogy a világban, Európában, illetve Kelet-Közép-Európában folyó migrációs folyamatokra tekintenek;
- a (kis hazánkban is) erősödő diaszpórapolitikáról és annak újabb kori változásairól szóló művek;
- a határok változatos és változó hatásaival, ill. a migrációs szempontból legjobban különböző régiók (s a közöttük mutatkozó területi és társadalmi mobilitás) szociológiai jellemzőivel foglalkozó tanulmányok.

A migráció mérhetetlenségéről

Korábban elsősorban az izgatta a politikát (persze csak ritkán annyira, hogy komolyan foglalkozzon vele), az foglalkoztatta a médiát, hogy mennyien jönnek (jöttek, akarnak jönni) Magyarországra. Mostanában ezzel szemben inkább a mennyien mennek el (mentek, terveznek elmenni) Magyarországról kérdés került előtérbe. A gond csak az, hogy miközben a média gyors hírré, a politikus kész válaszra éhes, addig a statisztikus, szociológus és közgazdász háttérű, migrációval foglalkozó szakember azt tapasztalja, hogy alig van megbízható adat, ami alapján következtetéseit levonhatná. Mi több, mivel a globalizálódó világban, ahol a határok (távrolról sem mindenhol és minden tekintetben) el-eltűnedeznek, a technológiai változások miatt a korábban lassú, akadályokkal nehezített mozgás – nyilvánvalóan nem minden társadalmi helyzetű egyén számára azonos módon – felgyorsul, a

hagyományos keretek között úgy-ahogy működőképes migrációs statisztika is egyre rosszabb teljesítményre képes csupán. Míg ugyanis az a migrációs modell, amely a modern korszakban dominált (az egyén A országból átment B-be), még csak-csak követhető volt a nemzeti statisztikai hivatalok évszázados, olykor a nemzetállam építése idején hozott politikai döntéseket útfüggő módon magával hurcoló rutinjaival, a mai világban olyan migrációs folyamatok válnak meghatározóvá, amelyeket ez a merev és bürokratikus rendszer egyre kevésbé képes felmérni. Vagyis, a mégoly pontos migrációs makrostatistika – és az ezekre épülő, de nem kevésbé merev, hiszen a nemzetállami keretek között csak béklyóban ugrálni képes – nemzetközi statisztika csak egyre torzabban képes a posztmodern társadalomba ágyazott migrációs folyamatok leképezésére. Mit is kezdhetne ez a rendszer az ingázó migrációval, a lomizással, a turistakereskedelemmel, az informális hazautalások billióival, a tanulásnak (nem is nagyon) álcázott feketemunkával, a nyugdíjasok kétlaki életével, a jóléti migrációval?

Remélem, hogy sem a hiányzó témák, megközelítések felsorolása, sem a migráció (növekvő mértékű és elkerülhetetlen) mérési nehézségeinek felvetése nem veszi el az olvasó kedvét az írások tanulmányozásától. Nem ez volt a felvezetés célja, s bízom benne: válogatásunk éppen arra lesz jó, hogy továbbgondolkodásra ösztönözzön minden olvasót.

Kulcsszavak: *a migráció komplex folyamata, migrációstatisztika*

IRODALOM

Sik Endre (szerk.): *A migráció szociológiája* 1. köt. ELTE TáTK, Budapest http://www.tarki.hu/hu/about/staff/sb/Migracio_Szociologiaja_1.pdf
Sik Endre (szerk.): *A migráció szociológiája*. 2. köt. ELTE

TáTK, Budapest http://www.tarki.hu/hu/about/staff/sb/Migracio_Szociologiaja_2.pdf
Sik Endre – Simonovits Bori (szerk.): *A diszkrimináció mérése*. ELTE TáTK, Budapest http://www.tarki.hu/hu/about/staff/sb/Diszkriminacio_merese.pdf